Lietas Nr. A43015313
Lietas arhīva Nr. A43-0061-15/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 14.jūlijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Amona, tiesneses S.Gintere un L.Konošonoka,

piedaloties pieteicējas SIA „Latgales Elektromontāža" pārstāvim zvērinātam advokātam Jurim Daukulam un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvei /valsts amatpersona/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Latgales Elektromontāža" pieteikumu par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes (turpmāk – Padome) 2013.gada 17.jūnija lēmumu Nr.E02-31 (turpmāk – Lēmums) 26 komercsabiedrībām, tostarp arī pieteicējai SIA „Latgales Elektromontāža", uzlikts naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumiem, jo komercsabiedrības bija sasvstarpēji vienojušās par piedalīšanās noteikumiem elektroietaišu būvdarbu un elektromontāžas darbu konkursos, ko pārsvarā rīkoja AS „Latvenergo" un AS „Sadales tīkls". Lēmumā citastarp konstatēts, ka SIA „Latgales Elektromontāža" darbību rezultātā konkurence tika ierobežota 13 konkursos, par ko tai uzlikts Ls 25 211 naudas sods.

[2] SIA „Latgales Elektromontāža" iesniedza tiesā pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pēc šī pieteikuma ierosināta administratīvā lieta par lēmuma atcelšanu daļā, kas attiecas uz pieteicēju. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Padome pārkāpa Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 64.pantu un Konkurences likuma 27.pantā noteikto lēmuma pieņemšanas termiņu. Termiņa divi gadi beidzās 2013.gada 21.aprīlī, bet lēmums par lietas izskatīšanas termiņa pagarināšanu pieņemts 2013.gada 22.aprīlī.

Lēmumā par termiņa pagarināšanu noteikts, ka nepieciešams izvērtēt visus lietas dalībnieku viedokļus. Nav skaidrs, kāpēc lietas dalībnieki netika iepazīstināti ar lietas

materiāliem agrāk, 2011. un 2012.gadā, kāpēc uzreiz netika pieprasīti lietas dalībnieku viedokļi. Termiņa pagarināšanu un atjaunošanu jāpamato ar nokavējumu attaisnojošiem iemesliem, kas nevar būt atkarīgi no Padomes gribas un rīcības. Procesuālā termiņa atjaunošana ir izņēmuma gadījums, kad pastāv vērā ņemami apstākļi, kas personai lieguši izmantot tiesības veikt procesuālās darbības likumā noteiktajos termiņos. Šajā gadījumā Lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējums iestājās Padomes vainas dēļ un tas nav attaisnojams.

[2.2] Padome pārkāpa APL 8.pantā nostiprināto tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu. Padome kļūdījās pierādījumu pārbaudē un novērtēšanā. Padomei pierādījumi bija jāvērtē vispusīgi un objektīvi. Lēmumā nav norādīts, kāpēc vienam pierādījumam dota priekšroka salīdzinājumā ar citu pierādījumu, kāpēc fakti atzīti par pierādītiem.

[2.3] Padome nepareizi interpretēja Konkurences likuma normas. Padome piemēroja Konkurences likuma 11.panta pirmo daļu, bet nepierādīja to, kā pieteicējas darbības vai bezdarbības rezultātā konkurence Latvijas teritorijā tika kavēta vai ierobežota. Padome neanalizēja, vai ir firmas, kuras tika izslēgtas no konkursa, kad pieteicējas vainas dēļ citam konkursa dalībniekam bija ierobežota iespēja piedalīties konkursos, vai sabiedrībai vai valstij pieteicējas darbības vai bezdarbības rezultātā ir nodarīti zaudējumi. Līdz ar to nav pierādīta pieteicējas vaina pārkāpumā.

No datoriem izņemtie faili un sarakste neliecina par vienošanos un nodomu kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Tirgus dalībnieku sadarbības bīstamība sabiedrībai un kaitējuma kopums netika konstatēts.

Lēmumā nav pierādīta pieteicējas prettiesiska darbība, kas tieši saistīta ar pienākumu un likumīgo prasību neizpildīšanu, ar likumīgu aizliegumu pārkāpšanu. Nav arī pierādīta bezdarbība - tiesību normu pārkāpēja pasīva uzvedības forma, kas tieši saistīta ar likumīgo prasību un pienākumu izpildi. Atbildībai jābūt paredzētais tikai par pieteicējas patiesu un likumos noteiktā kārtībā pierādītu vainu. Bez vainas nav administratīvās atbildības. Atbildībai jābūt lietderīgai, bet Lēmumā netika analizēta izdarīto darbību bīstamība, smagums, kaitīgums sabiedrībai un sekas, kādas iestājas tirgus dalībnieku sadarbības rezultātā. Lēmumā netika ņemta vērā situācija atsevišķā tautsaimniecības nozarē un tas, ka kaitējuma nav un nevar būt, nav nelabvēlīgu seku.

[2.4] Padome paplašināti tulkoja un piemēroja Konkurences likuma 2.pantā definēto likuma mērķi aizsargāt un saglabāt konkurenci. Likumā nav noteikts, ka tirgus dalībniekam ir jānodrošina informācijas neizpaušanu konkurentiem - citiem tirgus dalībniekiem.

[2.5] Pārkāpjot Civillikuma normas, Lēmumā nepareizi tulkots vienošanās jēdziens. Vienošanās ir divu vai vairāku kopīgam mērķim vienotu personu noslēgts darījums, kas maina viņu tiesības un saistības, divu vai vairāku personu savstarpēji pausta piekrišana attiecīgā līguma saturam.

[2.6] Padome nepareizi konstatēja 13 pārkāpumu epizodes, faktiski pieteicēja piedalījās astoņos iepirkumos.

[2.7] Nosakot sodu, bija jāņem vērā vienlīdzības, tiesiskuma, taisnīguma, tiesiskās paļāvības aizsardzības princips, samērīguma jeb proporcionalitātes, procesuālā taisnīguma, objektivitātes un tiesiskās stabilitātes princips. Padome varēja noteikt par sankcijas minimālo robežu zemāku sodu, jo sods nav objektīvs, pieteicējas vaina pat neuzmanības formā lietā netika konstatēta. Ja vaina netiek konstatēta, nav pamata naudas soda piemērošanai.

Arī Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa), atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, 2005.gada 14.janvāra spriedumā Nr.SKA-1 secināja, ka sodīšanas gadījumā nepieciešams konstatēt vainu vismaz neuzmanības formā.

[3] Padome paskaidrojumos par pieteikumu norāda turpmāk minēto.

[3.1] Lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējums neietekmēja tā saturu. APL 49.pants konkrētajā gadījumā nav piemērojams. Pēc 2013.gada 22.aprīļa netika veiktas izmeklēšanas darbības un jauni pierādījumi netika iegūti. Termiņa nokavējums neradīja Lēmuma adresātu tiesību aizskārumu, bet gan nodrošināja tiesības tikt uzklausītiem. Nav ierobežotas tiesības uz taisnīgu tiesu.

[3.2] Padomes lietvedībā esošajās lietās, jo īpaši tajās, kas ierosinātas saistībā ar karteļvienošanos, būtisks ir apstāklis, ka iespējamie pārkāpēji līdz zināmam brīdim nav informēti par lietas ierosināšanu, lai tiktu nodrošināta pierādījumu saglabāšana.

Konkurences likuma 26.panta septītajā daļā noteiktais termiņš lietas dalībnieku viedokļu un informācijas sniegšanai ir likumisks termiņš, tomēr padomei ir rīcības brīvība attiecībā uz informācijas pieņemšanu, kas iesniegta pēc noteiktā termiņa. Lietas dalībnieki iespēju iesniegt papildu informāciju arī pēc termiņa nav izmantojuši.

[3.3] Divu izpētes lietu apvienošana ir pamatota, jo abas lietas bija ierosinātas par iespējamu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, pārkāpumi konstatēti vienu un to pašu pasūtītāju iepirkumos, kā arī apvienošana bija vērsta uz lietu efektīvāku izskatīšanu.

[3.4] Soda apmērs noteikts, pamatojoties uz Konkurences likuma 12.panta trešo daļu un Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem" (turpmāk – Noteikumi Nr.796), kopsakarā ar APL 66.panta pirmajā daļā noteiktajiem principiem.

[3.5] Lietā iegūti pietiekami pierādījumi, kas norāda uz saskaņotas darbības pastāvēšanu starp Lēmuma adresātēm lietā apskatītajos iepirkumos. Tās nav ticami izskaidrojušas, ka lietā iegūtie pierādījumi nepierāda konstatēto aizliegto vienošanos. Lietas dalībnieki ir apmainījušies ar sensitīva rakstura informāciju un saskaņojuši dalības noteikumus iepirkumos, kā rezultātā ir kavēta, deformēta un ietekmēta konkurence kopumā vairāk kā 300 iepirkumos.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja. Padomes pārstāve pieteikumu neatzina un lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[5] Noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts, par kura pārkāpšanu pieteicēja sodīta, noteic, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā, vienošanās par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izsolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem, izņemot gadījumus,

kad konkurenti publiski darījuši zināmu kopīgu piedāvājumu un šī piedāvājuma mērķis nav kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

Saskaņota darbība ir jebkuri tieši vai netieši tāda veida kontakti starp tirgus dalībniekiem, kuri atklāj konkurentam darbības, kuras tie nolēmuši vai plāno veikt tirgū, kur šādu kontaktu mērķis vai sekas ir radīt tādus konkurences apstākļus, kuri neatbilst konkrētā tirgus normālajiem apstākļiem. Saskaņotas darbības ir kontakti starp tirgus dalībniekiem, kad viens konkurents atklāj tā nākotnes nodomus vai rīcību citam, kad pēdējais to lūdz vai vismaz akceptē šādu informācijas apmaiņu (*sk., piemēram, Pirmās instances tiesas 2000.gada 15.marta sprieduma lietā T-25/95 1852.punktu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2009.gada 29.jūnija sprieduma Nr.SKA-234/2009 18.punktu un 2010.gada 17.maija sprieduma Nr.SKA-158/2010 9.punktu*).

Gan no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras, gan Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā lietotā jēdziena „darbības (bezdarbības) noteikumi" izriet, ka netiek prasīta obligāta vienošanās tieši par preču vai pakalpojumu cenu. Aizliegta ir jebkura informācijas apmaiņa par tādiem konkurenta darbības (bezdarbības) noteikumiem, kas tā vai citādi var ietekmēt konkurējošā tirgus dalībnieka rīcību. Tā kā saimnieciskās darbības mērķis ir gūt ekonomisku labumu, jebkura tirgus dalībnieku darbība ir pamatā vērsta uz tā sasniegšanu, tādēļ vienošanās par darbības noteikumu saskaņošanu arī ir vērsta tieši vai netieši uz ekonomiska labuma gūšanu (*sk. Augstākās tiesas 2009.gada 29.jūnija sprieduma Nr.SKA- 234/2009 18.punktu, 2013.gada 27.augusta rīcības sēdes lēmuma Nr.SKA652/2013 5.punktu*).

[7] Padome izskatāmajā lietā konstatēja, ka 26 komercsabiedrības, tostarp arī pieteicēja, kopumā piedalījās vairāk nekā 300, pārsvarā AS „Latvenergo" un AS „Sadales tīkls" rīkotos, elektroietaišu būvdarbu un elektromontāžas darbu iepirkumos. Padome konstatēja, ka minētās komercsabiedrības no 2006.gada līdz brīdim, kad Padome ierosināja pārkāpuma lietu, saskaņoja savu dalību iepirkumos, tādējādi deformējot konkurenci un liedzot pasūtītājam iespēju saņemt zemāku, tirgus situācijai atbilstošu cenu. Padome atklāja, ka aizliegtā karteļa vienošanās tika īstenota pēc shēmas, kad pretendents, kuram vienošanās rezultātā bija paredzēts uzvarēt, citiem pretendentiem nosūtīja vai nu jau sagatavotas tāmes, vai norādes par to, kādas cenas tiem būtu jāpiedāvā, vai arī nosūtīja pats savu tāmi, norādot, lai pārējie pretendenti savu cenu veido lielāku.

Izvērtējot konkrētās lietas apstākļus, Padome secināja, ka konkrētais tirgus saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 4.punktu ir katra pasūtītāja elektroietaišu būvdarbu un/vai elektromontāžas darbu attiecīgais (atsevišķais) iepirkums (konkurss). Apgabaltiesa Padomes vērtējumu atzīst par pamatotu.

[8] Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ir veikusi Lēmumā konstatētās darbības, proti, sūtījusi citām komercsabiedrībām vai saņēmusi no citām komercsabiedrībām e-pastus ar savām iepirkumu piedāvājumu summām un tāmēm, arī pārsūtījusi citas komercsabiedrības tāmi ar iepirkumā piedāvātajām summām. Vienā gadījumā e-pasta sarakste nav konstatēta, taču pie citas komercsabiedrības atrasta pieteicējas tāme ar tās piedāvātajām cenām. No Lēmuma 173.lapā esošās tabulas izriet, ka pavisam kopā Padome konstatējusi šādas pieteicējas darbības 13 iepirkumu konkursos.

Apgabaltiesa konstatē, ka no Lēmumā ietvertā pierādījumu uzskaitījuma izriet, ka faktiski Padome ir ieguvusi pierādījumus par pieteicējas pārkāpumiem 14 epizodēs, kas

attiecas uz 13 iepirkumu konkursiem, nevis 8 konkursiem, kā norāda pieteicēja. No Lēmuma 14.lapā norādītā (4.2.1. un 4.2.2.punkts) izriet, ka 2006.gadā pieteicēja ir apmainījusies ar informāciju gan attiecībā uz iepirkumu lauku mājas /Nosaukums D/ elektroapgādei, gan attiecībā uz iepirkumu lauku mājas /Nosaukums E/ elektroapgādei, kas notika viena konkursa ietvaros. Tādējādi 2006.gadā faktiski konstatējamas divas pārkāpumu epizodes. Pierādījumi par visiem pieteicējas pārkāpumiem uzskaitīti Lēmuma 4.2.1., 4.2.2., 4.2.66., 4.2.98., 4.2.100., 4.2.153., 4.2.261., 4.2.262., 4.2.271., 4.2.277., 4.2.278., 4.2.288., 4.2.289. un 4.2.311.punktā. Apgabaltiesa secina, ka Padomes iegūtie pierādījumi apstiprina Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta pārkāpumu.

Apgabaltiesa konstatē, ka minētā pierādījumu uzskaitījuma 4.2.271., 4.2.277. un 4.2.278.punktā nepareizi norādīts, ka pieteicēja saraksti īstenoja caur e-pasta adresi /elektroniskā pasta adrese/. No lietai pievienotajām minēto e-pasta izdrukām (*lietas 1.pielikuma 4., 10., 15. un 120.lapa*) izriet, ka sarakste notikusi caur e-pastu /elektroniskā pasta adrese A/. Taču, tā kā e-pasta vēstuļu saturs Lēmumā atspoguļots pareizi, apgabaltiesa secina, ka Padome Lēmumā pieļāvusi nebūtisku pārrakstīšanās kļūdu, kas pierādījumu izvērtējumu un līdz ar to arī Lēmumu pēc būtības neietekmē. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secina, ka Padomes konstatētie apstākļi un Lēmumā ietvertais pamatojums apliecina saskaņotas darbības starp pieteicēju un tās konkurentēm konkrētajos iepirkumos.

[9] Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta piemērošanā ir svarīgi noteikt vienošanās mērķi vai sekas. Tiesību normas teksts prasa, lai aizliegtās vienošanās mērķis būtu vērsts uz konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu vai sekas izpaustos kā konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana.

No Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas formulējuma secināms, ka 1.-7.punktā ir uzskaitītas tās tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas pats par sevi ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana un kuras tādējādi pašas par sevi ir aizliegtas. Vienošanās par 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktā paredzētajām darbībām ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas, jo šo darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana.

Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minētās vienošanās mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci, vai attiecīgās sekas konkurencei normas piemērotājam ir īpaši jāpierāda tikai tad, ja faktiskais gadījums neatbilst kādam no normā minētajiem speciālajiem tiesiskajiem sastāviem. Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izpratnē „mērķis" nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan attiecīgās vienošanās objektīvu nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to ir domāts īstenot. Ja tiek konstatēts, ka neatkarīgi tirgus dalībnieki ir vienojušies par piedalīšanos iepirkumā vai par šīs darbības noteikumiem, un ir pierādīts, ka šī konkrētā vienošanās izpaudusies kā saskaņota darbība, tad mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci „atklājas" pašās darbībās, kas noteiktas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā. Pie tam, lai pierādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek ar pašu faktu, ka ir saņemta informācija no konkurējoša tirgus dalībnieka, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu (*sk. Pirmās instances tiesas 2001.gada 12.jūlija sprieduma apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T- 207/98 66.punktu, arī Augstākās tiesas 2009.gada 29.jūnija sprieduma Nr.SKA- 234/2009 20.punktu*).

Ņemot vērā minēto, kā arī Padomes iegūtos pierādījumus, ka pieteicēja ar saviem konkurentiem apmainījās ar informāciju, ko normālos konkurences apstākļos konkurenti

viens otram neizpaužˌ apgabaltiesa uzskata par nepamatotiem pieteicējas iebildumus, ka nav pierādīta tās pārkāpuma objektīvā puse, vaina un pārkāpuma ietekme uz konkurenci. Pieteicējas darbību mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci izriet no šo darbību rakstura, tāpēc nav nepieciešams veikt precīzu ekonomiskā labuma aprēķinu, ko pieteicēja guva vai vēlējās gūt, apmainoties ar informāciju konkrētajos iepirkumos.

Pieteicēja norāda, ka tā bija spiesta piedalīties sarunu procedūrās un iesniegt savu piedāvājumu arī tad, kad to nevēlējās, jo pretējā gadījumā tā tiktu izslēgta no kvalifikācijas sistēmas. Apgabaltiesas ieskatā arī situācijā, ja tirgus dalībniekiem AS „Latvenergo" un AS „Sadales tīkls" konkursos negodprātīga rīcība tika uzspiesta vai tirgus dalībnieki uz to tika mudināti, pieteicēja nav atbrīvojama no atbildības par pārkāpumu. Pieteicējai bija iespēja atteikties no prettiesiskas rīcības, informējot atbildīgās iestādes par pārkāpumiem iepirkumu konkursu rīkošanā. Pieteicēja tā nav rīkojusies, bet iesaistījusies aizliegtās vienošanās.

Līdz ar to secināms, ka Padomes konstatētie apstākļi un Lēmumā ietvertais pamatojums apliecina saskaņotu darbību starp pieteicēju un tās konkurentiem konkrētajos iepirkumos. Tādējādi apgabaltiesa atzīst par pamatotu Padomes secinājumu, ka pieteicējas darbībās ir konstatējamas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā paredzētā pārkāpuma pazīmes.

[10] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka pieteicējas pārstāvis /pers. J/ Konkurences padomes 2011.gada 16.jūnija apmeklējuma laikā nav pienācīgi iepazīstināts ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 10.jūnija lēmumu (*lietas 1.pielikuma 136.-137.lapa*), līdz ar to uz šā lēmuma pamata iegūtie pierādījumi nav pieļaujami. Apgabaltiesa šo argumentu uzskata par nepamatotu, jo no 2011.gada 16.jūnija protokola par Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4.punktā paredzēto izmeklēšanas darbību veikšanu 3.lapā norādītā (*lietas 1.pielikuma 140.lapa*) izriet, ka pieteicējas pārstāvjiem /pers. J/ un /pers. L/ ir izskaidrotas viņu tiesības un pienākumi, izskaidrotas Padomes pārstāvju tiesības un pienākumi, /pers. J/ izsniegta Padomes darbiniekiem izsniegtās pilnvaras kopija un tiesas 2011.gada 10.jūnija lēmuma noraksts. /pers. J/ ir parakstījis katru šā protokola lapu. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka Padome 2011.gada 16.jūnijā /pers. J/ nebūtu informējusi par tiesas lēmumu.

Saskaņā ar Konkurences likuma $9.^1$ panta trešo daļu par tiesneša lēmumu par atļauju veikt šā likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā minētās darbības 10 dienu laikā no tā saņemšanas var iesniegt blakus sūdzību. Saskaņā ar šā panta sesto daļu, pierādījumi, kas iegūti, pamatojoties uz pārsūdzēto lēmumu, kurš pilnīgi vai daļēji atcelts vai grozīts, nav izmantojami lietā tādā apjomā, kādā ir atzīts šā lēmuma prettiesiskums.

Tā kā pieteicēja minētajā kārtībā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 10.jūnija lēmumu nav pārsūdzējusi un tas nav atcelts, uz šā lēmuma pamata iegūtie pierādījumi izskatāmajā lietā ir pieļaujami.

[11] Pieteicēja norāda, ka Padome pārkāpa Lēmuma pieņemšanas termiņu, jo lieta pret pieteicēju ierosināta 2011.gada 21.aprīlī, bet Lēmums pieņemts 2013.gada 17.jūnijā, kas ir vairāk kā divus gadus no lietas ierosināšanas.

Šo jautājumu attiecībā uz Lēmuma tiesiskumu ir izvērtējusi Augstākā tiesa 2015.gada 8.jūnija spriedumā Nr.SKA-642/2015. Izskatot cita pieteicēja lietu par Lēmuma atcelšanu, tā norādījusi, ka Konkurences likuma 27.pants ataino likumdevēja priekšstatu par saprātīgu termiņu, kas būtu nepieciešams Padomei lietas izmeklēšanai un lēmuma

pieņemšanai. Šāds priekšstats veidojas no pagātnes situācijas novērtējuma, prognozēm un visbeidzot – politiskiem mērķiem. Taču individuālās situācijas var būt ļoti atšķirīgas viena no otras, tādēļ pat šāds termiņa vispārinājums var neatbilst konkrētās situācijas apstākļiem.

Noteiktā termiņa dienās, mēnešos vai gados pārsniegums ir termiņa nokavējums. Termiņa nokavējuma gadījumā likumdevējs nav aizliedzis iestādei izdot administratīvo aktu. Izdošanas termiņa kavējuma dēļ administratīvais akts kļūst apstrīdams vai pārsūdzams tiesā. Tādā gadījumā ir vērtējams, kāda ir procesuālā pārkāpuma ietekme uz adresāta tiesībām. Salīdzinoši, procesuālo darbību termiņa kavējuma, ko pieļāvusi iestāde, gadījumā tiesa vērtē kavēšanās pamatojumu un var to attaisnot (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-642/2015 5.punktu*).

Padome kā attaisnojumu termiņa kavējumam norādījusi nepieciešamību uzklausīt procesa dalībniekus – dot tiem iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un sniegt paskaidrojumus par Padomes konstatēto, kā arī izvērtēt saņemtos paskaidrojumus un sniegt atbilstošu pamatojumu.

Apgabaltiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā Padomes norādītie apstākļi attaisno termiņa kavējumu. Konkrētajā izpētes lietā tika pārbaudīti iespējamie pārkāpumi 26 uzņēmumu darbībās. Tiesību normas noteic Padomes pienākumu pirms adresātam nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas uzklausīt adresāta viedokli un argumentus (APL 62.pants, Konkurences likuma 26.panta sestā daļa). Tādējādi, ņemot vērā Padomes pienākumu uzklausīt visus kartelī iesaistītos dalībniekus, dodot iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un sagatavot savu viedokli, un arī nepieciešamību sniegt savu vērtējumu procesa dalībnieku argumentiem izdodamajā administratīvajā aktā, termiņa kavējums ir saistīts ar objektīviem apstākļiem. Apgabaltiesa ņem arī vērā, ka termiņa kavējuma laikā Padome neveica izmeklēšanas darbības, proti, netika vākti pierādījumi, kas pasliktinātu pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu stāvokli. Termiņa kavējums varēja pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu stāvokli pat uzlabot, jo tiem tika dota iespēja iesniegt paskaidrojumus un pierādījumus, kas atspēkotu lietas izpētes gaitā iegūtās ziņas par iespējamiem pārkāpumiem.

Ir jānošķir Konkurences likuma 27.pantā paredzēto procesuālo termiņu lēmuma pieņemšanai no noilguma termiņa soda uzlikšanai. Padome, nokavējot Konkurences likuma 27.panta trešajā daļā paredzēto lēmuma pieņemšanas termiņu, nezaudē tiesības pieņemt lēmumu. Šāds termiņa nokavējums ir vērtējams kā procesuāls pārkāpums, taču tas neatbrīvo Padomi no pienākuma pabeigt izskatīt ierosināto lietu.

Konkurences likums nenoteic noilguma termiņu sankciju piemērošanai. Kārtību, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem, noteic Noteikumi Nr.796. Atbilstoši to 26.punktam (*redakcijā, kāda bija spēkā Lēmuma pieņemšanas brīdī*), ja kopš pārkāpuma izbeigšanas pagājuši vairāk nekā pieci gadi un pārkāpums nav atstājis būtiskas negatīvas sekas tirgū, Padome var uzlikt naudas sodu 250 latu apmērā. No minētās normas izriet, ka piecu gadu termiņš ir noteikts kā robežšķirtne, pēc kuras Padomei īpaši jāapsver soda piemērošanas lietderīgums, taču arī šā termiņa iestāšanās principā neizslēdz soda piemērošanu (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 27.augusta rīcības sēdes lēmuma Nr.SKA-652/2013 6.punktu*).

Padome lietas dalībnieku darbības pamatoti ir kvalificējusi kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, jo aizliegtas vienošanās gadījumā vienošanās dalībnieku mērķis pēc būtības ir identisks, turklāt, ja vērtētu katru pārkāpumu kā atsevišķu, tas pasliktinātu pieteicējas stāvokli, ņemot vērā, ka tās darbības deformēja konkurenci iepirkumos.

Tādējādi Padome, pieņemot Lēmumu pēc likumā noteiktā divu gadu termiņa, ir

pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, tomēr tas nav būtisks, jo termiņa kavējumu attaisno objektīvi iemesli. Savukārt nebūtisks procesuālais pārkāpums nevar būt par pamatu Lēmuma atcelšanai.

[12] Ar Lēmumu pieteicējai uzlikts naudas sods Ls 25 211 apmērā. Pieteicēja uzskata, ka soda noteikšanā nav ievēroti administratīvā procesa principi, sods ir nesamērīgi augsts, tas nepamatoti netika samazināts.

Atbilstoši Konkurences likuma 12.panta pirmajai daļai, ja Padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Atbilstoši panta trešajai daļai Padome ir tiesīga uzlikt konkurentiem naudas sodu līdz 10 % apmēram no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā Ls 500 katram. Naudas soda noteikšanas kārtība ir noteikta Noteikumos Nr.796.

Tā kā konkrētajā gadījumā Padome konstatēja horizontālo karteļa vienošanos, kas ir sevišķi smags pārkāpums, Padome pamatoti piemēroja Noteikumu Nr.796 18.4.apakšpunktu, kas naudas soda apmēru noteic 1,5 līdz 7 % apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka Padomes darbības mērķis ir aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs. Minētā mērķa īstenošanai ir nepieciešams, lai Padome varētu pielāgot naudas sodu apmēru atbilstoši konkurences politikas prasībām šajā jomā. Padome veic individuālu katras lietas īpašo apstākļu analīzi, un tai nav arī saistoši agrāki lēmumi, kas attiecas uz citiem tirgus dalībniekiem, citiem preču vai pakalpojumu tirgiem vai citiem ģeogrāfiskiem tirgiem citos brīžos (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 3.februāra sprieduma Nr.SKA-3/2014 15.punktu*).

[13] Lēmumā secināts, ka lietā nav iespējams objektīvi novērtēt katra dalībnieka lomu pārkāpumā. Šādu secinājumu apgabaltiesa atzīst par pamatotu, ņemot vērā, ka nav iespējams visos gadījumos konstatēt, kurš ir bijis pārkāpuma iniciators, taču visu tirgus dalībnieku loma pārkāpuma bija aktīva, tostarp arī pieteicējas. Šādos apstākļos, lai individualizētu nosakāmā naudas soda apmēru, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, Padome savas rīcības brīvības ietvaros lietas dalībniekus pamatoti ir iedalījusi vairākās, kopā astoņās, kategorijās, ievērojot to dalību iepirkumos (iepirkumu skaitu), kuros kavēta, ierobežota vai deformēta konkurence. Proti, Padome par dalību vienā iepirkumā piemēroja minimālo naudas soda apmēru 1,5 %, par dalību divos iepirkumos – 2 %, par dalību 3-4 iepirkumos – 2,5 %, par dalību 5-10 iepirkumos – 3 %, par dalību 11-30 iepirkumos – 4 %, par dalību 31-50 iepirkumos – 5 %, par dalību 51-100 iepirkumos – 6 %, par dalību vairāk kā 100 iepirkumos – 7 %. Pieteicēja pēc neatļautas informācijas apmaiņas ir iesniegusi piedāvājumus 13 iepirkumu konkursos, līdz ar to pieteicējai noteikts 4% sods, kas tāpat kā citām sodītajām personām, kuru pārkāpums ilga vairāk par gadu, palielināts par 0,5%, kopumā nosakot sodu 4,5% apmērā.

Noteikumu Nr.796 23.punkts paredz, ka Padome kopējo naudas soda apmēru, citstarp, var samazināt šādos gadījumos:

1) pārkāpums pārtraukts, tiklīdz tirgus dalībnieks saņēmis no Padomes informāciju par iespējamo pārkāpumu;

2) tirgus dalībnieks brīvprātīgi novērsis pārkāpuma sekas, pirms Padome pieņēmusi lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu;

3) tirgus dalībnieks pēc savas iniciatīvas sniedzis pilnīgu un patiesu informāciju

vai pierādījumus, kuriem ir būtiska nozīme pārkāpumu konstatēšanā;

4) tirgus dalībnieks sniedzis pierādījumus, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, faktiski viņš šo vienošanos neīstenoja.

Augstākā tiesa 2015.gada 8.jūnija spriedumā Nr.SKA-642/2015 attiecībā uz iespējamām AS „Latvenergo" un AS „Sadales tīkls" darbībām saistībā ar Lēmumā konstatētajiem apstākļiem norādīja, ka šīs darbības nav atzīstamas par atbildību mīkstinošiem apstākļiem. Apgabaltiesa secina, ka Padome pamatoti nesamazināja pieteicējai noteikto sodu, jo lietā nav konstatēti pieteicējas atbildību mīkstinoši apstākļi, arī pieteicēja tādus nenorāda, tikai vispārīgi apgalvo, ka sods bija jāsamazina.

Līdz ar to, pārbaudot Lēmuma pamatojumu attiecībā uz pieteicējai noteikto naudas sodu, apgabaltiesa atzīst, ka tas pieņemts, ievērojot Konkurences likuma 12.pantā un Noteikumos Nr.796 noteikto kārtību un pieteicējas uzskaitītos administratīvā procesa principus Padome nav pārkāpusi.

[14] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē lūdza apgabaltiesu vērsties Satversmes tiesā, lai pārbaudītu naudas soda apmēra noteikšanu regulējošo tiesību normu konstitucionalitāti. Pieteicēja uzskata, ka veids, kā tiesību normās paredzēts noteikt soda apmēru, liedz noteikt samērīgu un taisnīgu sodu.

Apgabaltiesa šim argumentam nepiekrīt, jo Noteikumi Nr.796 paredz ņemt vērā gan pārkāpuma smagumu (veidu, sekas, tirgus dalībnieka lomu), gan tā ilgumu, šie noteikumi paredz arī iespēju samazināt sodu, ja tiek konstatēti atbildību mīkstinoši apstākļi. Līdz ar to šāda soda aprēķināšanas kārtība tiesas ieskatā nodrošina gan soda sodošo, gan arī preventīvo iedarbību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt SIA „Latgales Elektromontāža" pieteikumu par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu daļā, kas attiecas uz SIA „Latgales Elektromontāža".

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Amona

Tiesneses S.Gintere

L.Konošonoka